

עירובין כה. (שורה 2) עד כה: (5 שורות מלמטה)

ביאורי מושגים

פי תקרה יורד וסותם: במקרים מסוימים אנו רואים כאילו חודה של התקרה נמשך ויורד למטה ומגיע עד לקרקע (אף שבפועל אין שם מחיצות אמיתיות). ולכן, חלל שמתחת תקרה ללא מחיצות, נחשב כרשות היחיד. (אך ראה את פרטי הדינים בשו"ע ססא/ב)

קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה

מה הדין כאשר מיעט את השטח (לפחות מבית סאתיים) באופנים הבאים?

באמצעות נטיעת אילנות:

לא מועיל (כי דרך קרפף להיות בו אילנות).

בנה בו עמוד גבוה י':

אם רוחבו ד' ומעלה - מועיל.

אם רוחבו מג' עד ד' - סתמא דגמרא: נחלקו בזה רבה ורבא.

רב שימי: מועיל לכו"ע.

אם רוחבו פחות מג' - סתמא דגמרא: לא מועיל לכו"ע.

רב שימי: נחלקו בזה רבה ורבא.

הרחיב את עובי הכתלים באמצעות טיט (ובכך נתמעט השטח מבית סאתיים):

אם יכול הטיט לעמוד בפני עצמו - מועיל.

אם הטיט לא יכול לעמוד בפני עצמו - נחלקו בזה רבה ורבא.

אם קירה את השטח העודף על בית סאתיים:

רבה: לא מועיל.

ר' זירא: מועיל (כי פי תקרה יורד וסותם, והרי השטח הנוטר התמעט מבית סאתיים).

הגמרא מבארת שייטכן ששניהם מודים שאומרים פי תקרה יורד וסותם בדרך כלל, אך פה מדובר בתקרה משופעת (ראה גם בתוס') ולכן נחלקו אם אף בזה אומרים.

קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה

מה הדין כאשר הקיף מחדש לשם דירה באופנים הבאים?

הרחיק מאחד הכתלים ועשה מחיצה חדשה לשם דירה:

אם הרחיק ד' ומעלה - מועיל.

אם הרחיק מג' עד ד' - סתמא דגמרא: נחלקו בזה רבה ורבא.

רב שימי: מועיל לכו"ע.

אם הרחיק פחות מג' - סתמא דגמרא: לא מועיל לכו"ע.

רב שימי: נחלקו בזה רבה ורבא.

אם אחת הדפנות היתה הגובה הטבעי של התל:

עשה מחיצה במרחק ד' מן התל - מועיל.

עשה מחיצה במרחק פחות מג' מן התל או על שפת התל -

רב חסדא: מועיל.

רב המנונא: לא מועיל.

אורך המחיצה החדשה:

מאירי: ד' טפחים.

רא"ש: יותר מ' אמות.

ריטב"א: כנגד כל המחיצה הראשונה.

ריטב"א: מכיוון שהתל

הוא כותל העשוי מאליו

סובר רב חסדא שאם עשה

מחיצה מועיל.

כי הרי סוף סוף הוא דר

באוויר המחיצה שיוצרת התל.

אם נבלעה מחיצת התל,

ואז קיימת רק המחיצה

שבנה (העליונה) - מועיל.

תל (שגובה י' וגודלו יותר מבית סאתיים) - מודה רב המנונא שאם עשה מחיצות על שפת התל עצמו שמועיל (כי מי שדר על התל דר באוויר מחיצות אלו). (ראה תוס')

מקרים נוספים:

קרפף בית סאתיים (שלא הוקף לדירה) שנפרץ במלואו לחצר:

אסור.

פרדס יותר מבית סאתיים שמחיצה אחת שלו היתה כותל של בית (שהוקף לדירה) ונפל כותל זה:

אסור.

לא ניתן לסמוך על הכותל השני של הבית שממול, כיוון שלא נעשה לשם הפרדס.

לחכמים: אויר חצר (ואויר מקום מחיצות) מגדילו ועושהו יותר מבית סאתיים.

לר"ש: אויר מקום מחיצות מגדילו ועושהו יותר מבית סאתיים.

לר"ש אויר חצר לא מגדילו ואוסרו, כיוון שלדעתו מותר לטלטל מחצר לקרפף, ולכן אויר החצר זה אויר המותר לו.